

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în subprogram în anul 2024
PATRIMONIUL ARHEOLOGIC PREISTORIC ȘI ANTIC DIN REGIUNEA
DE SILVOSTEPĂ A REPUBLICII MOLDOVA: CERCETARE
INTERDISCIPLINARĂ ȘI VALORIFICARE ȘTIINȚIFICĂ
(denumirea subprogramului)

Codul subprogramului **011501**

Activitățile realizate în anul 2024 au avut drept scop documentarea primară și cercetarea geoarheologică preliminară a siturilor arheologice preistorice și antice din regiunea de silvostepă a Republicii Moldova. Pentru atingerea scopului au fost realizate periegeze, sondaje și săpături arheologice la siturile din spațiul de cercetare. Acestea au fost complementate cu o serie de cercetări interdisciplinare: prospecțiuni aeriene și geofizice, analize pedologice și antropologice.

Periegezele arheologice au fost realizate la 28 de situri din mun. Chișinău și raioanele Ialoveni, Călărași și Orhei. Investigațiile au fost orientate atât spre verificarea și reperarea (GPS) a așezărilor cunoscute anterior (Durlești, Hansca, Sociteni etc.), cât și spre descoperirea de situri noi (Ruseștii Noi, Suruceni ș.a.).

Sondajele efectuate la două fortificații (Suruceni și Durlești) și o așezare nefortificată (Ruseștii Noi) au demonstrat prezența în incinta lor a unui nivel de locuire din epoca fierului.

La fel, în anul 2024, au fost realizate săpături arheologice în trei situri: Saharna „Țiglău”, Horodiște „La Cot” și Ecaterinovca-Ialpușeni „Valea Jeparului”. Interes prezintă rezultatele cercetărilor arheologice de la Saharna „Țiglău” unde au fost documentate nivele de locuire, începând cu a doua jumătate a sec. XII și până în sec. VII a. Chr. Acestea sunt reprezentate de structuri arheologice, vase ceramice întregi sau întregibile, unelte și ustensile din bronz, os, piatră și lut etc.

La Horodiște „La Cot” au fost cercetate vestigiile unei construcții adâncite cu materiale arheologice, ce se încadrează în prima epocă a fierului. De asemenea, în stratul cultural au fost atestate cca 1000 fragmente de ceramică, care aparțin mai multor perioade: eneolitic, prima epocă a fierului, a doua epocă a fierului și evul mediu. Cantitatea substanțială de fragmente ceramice descoperite demonstrează o locuire intensă, cu precădere pe parcursul epocii fierului.

Cercetările arheologice efectuate la Ecaterinovca-Ialpușeni „Valea Jeparului” au fost concentrate în zona Valului lui Traian de Sus, în preajma căruia a fost identificată o așezare cu două nivele de locuire: Sântana de Mureș - Chernjahov și din perioada tătarilor nohai. De asemenea, a fost cercetat șanțul de apărare din fața valului. Drept rezultat au fost identificate elemente ale structurii șanțului, recuperată o colecție de artefacte ale celor două nivele de locuire, care au permis ipoteze de datare a perioadei de amenajare a Valului lui Traian de Sus.

Din siturile investigate prin sondaje și săpături arheologice au fost prelevate probe de sol, care în urma analizelor, efectuate în Laboratorul „Fizica și chimia solului”, Universitatea de Stat din Moldova, au stabilit prezența unui înalt grad de antropizare a solului, fapt ce demonstrează o locuire intensă și îndelungată în aceste așezări.

Prospecțiunile geofizice, efectuate la siturile Saharna „Țiglău” și Olișcani „Roata Turcilor”, au scos în evidență numeroase anomalii pozitive: urme ale unor locuințe, gropi de provizii, instalații de foc etc., care denotă activitatea comunităților umane din aceste așezări. Rezultatele obținute contribuie la studierea planimetriei așezărilor și, totodată, vor facilita cercetarea structurilor arheologice prin metode invazive (sondaje, săpături).

Rezultatele cercetărilor, căpătate în cadrul subprogramului, au fost valorificate prin intermediul unui capitol în monografie internațională, a 24 articole științifice și a 58 rezumate ale comunicărilor, prezentate la șase conferințe internaționale (peste hotare), patru conferințe internaționale (în Republica Moldova), patru conferințe naționale cu participare internațională și două conferințe naționale.

În perioada 25-28 iulie 2024, la Saharna a fost organizat Colloquium-ul de vară cu tema *Confruntare și violență în arheologia preistorică și antică din spațiul tiso-nistrean/ Confrontation and violence in Prehistoric and Ancient Archaeology in the Tisza-Dniester area*, la care au participat 24 de cercetători din România, Germania și Republica Moldova, membrii echipei subprogramului prezentând nouă comunicări bazate pe cercetările recente.

Summary of Activity and Results Obtained in Subprogram in 2024

PREHISTORIC AND ANCIENT ARCHAEOLOGICAL HERITAGE IN THE FOREST-STEP REGION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA: INTERDISCIPLINARY RESEARCH AND SCIENTIFIC VALORIZATION (Subprogram Name)

Subprogram Code **011501**

The aim of the activities performed in the year 2024 was to do a primary documentation and preliminary geoarchaeological research of the prehistoric and ancient archaeological sites in the forest-steppe region of the Republic of Moldova. Field surveys, test trenches and archaeological excavations were conducted in order to achieve this goal. They were complemented by a series of interdisciplinary investigations: aerial and geophysical prospections, pedological and anthropological analyses. The field surveys were carried out in 28 sites located in the Chişinău municipality, and the districts of Ialoveni, Călăraşi and Orhei. The investigations were directed towards both verifying and locating (GPS) previously known settlements (Durleşti, Hansca, Sociteni etc.), and the discovery of new sites (Ruseşti Noi, Suruceni and others).

The test trenches performed at two fortifications (Suruceni and Durleşti) and an unfortified settlement (Ruseşti Noi) demonstrated the presence of an Iron Age occupation layer within their confines.

At the same time, archaeological excavations were conducted at three sites in the year 2024: Saharna “Țiglău”, Horodişte “La Cot” and Ecaterinovca-Ialpueni “Valea Jeparului”. Of note are the results of the archaeological research at Saharna “Țiglău”, where three habitation layers were documented, starting from the second half of the 12th century BC and ending with the 7th century BC. They are represented by archaeological structures, whole or restorable pottery vessels, tools and utensils of bronze, bone, stone and clay etc.

The remains of a depressed structure with archaeological materials that correspond to the Early Iron Age were researched at Horodişte “La Cot”. Furthermore, there were approximately 1000 pottery fragments attested in the cultural layer. They belong to several periods: Chalcolithic, Early Iron Age, Late Iron Age, and the Medieval period. The considerable quantity of discovered potsherds demonstrates that an intense habitation occurred there, chiefly during the Iron Age.

The archaeological research organized at Ecaterinovca-Ialpueni “Valea Jeparului” focused on the Upper Trajan’s Wall area, near which a settlement with two occupation layers was identified: Sântana de Mureş - Chernjakhov, and from the period of the Nogai Tatars. In addition, the defensive ditch in front of the rampart was also investigated. As a result, new elements in the ditch structure were identified and a collection of artifacts from both habitation levels was recovered, which allowed for dating hypotheses regarding the period when the Upper Trajan’s Wall was erected.

Soil samples were taken from the sites investigated through test trenches and archaeological excavations. The analyses, performed at the “Soil Physics and Chemistry” Laboratory, Moldova State University, established the soil’s high degree of anthropization, a fact that demonstrates that these settlements have known an intense and prolonged habitation.

The geophysical prospections carried out at Saharna “Țiglău” and Olişcani “Roata Turcilor” highlighted numerous positive anomalies: the traces of houses, storage pits, fireplaces etc., which indicate the activity of human communities in these settlements. The acquired results contribute to the study of the settlements’ planimetry, and, at the same time, will facilitate the research of archaeological structures using intrusive methods (test trenches, excavations).

The research results obtained as part of the subprogram were disseminated through a chapter in an international monograph, 24 scientific articles and 58 abstracts for presentations held at six international conferences (abroad), four international conferences (in the Republic of Moldova), four national conferences with international participation, and two national conferences.

In the period of July 25th-28th, 2024, the Summer Colloquium was organized at Saharna, with the subject *Confruntare și violență în arheologia preistorică și antică din spațiul tiso-nistrean/ Confrontation and violence in Prehistoric and Ancient Archaeology in the Tisza-Dniester area*. 24 researchers from Romania, Germany and Republic of Moldova participated in it, with the subprogram’s team members delivering nine presentations based on recent research.